

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

*«Γνώρισε τόν έαυτό σου – καί θά γνωρίσεις
τό Σύμπαν καί τούς Θεούς».*

Επιγραφή του Μαντείου των Δελφών

Το μικρό παιδί κοιτάζει με δέος τον δάσκαλό του και περιμένει ν' ακούσει τα λόγια του, αυτά που θα του δώσουν τις απαντήσεις που γυρεύει. Ο δάσκαλος απαντά και ύστερα στρέφει τα δικά του μάτια σε έναν άλλον δάσκαλο, πιο έμπειρο, πιο διαβασμένο, για να πάρει από αυτόν το επόμενο μάθημα, τη μεγαλύτερη γνώση. Κι εκείνος με τη σειρά του, αφού ανταποκριθεί στο αίτημα, ψάχνει να βρει έναν ακόμα πιο σοφό, που να έχει μάθει περισσότερα για τη ζωή, για τον κόσμο, για τον εαυτό του. Φτασμένοι σε διάφορα σκαλοπάτια της γνώσης οι άνθρωποι και οι δάσκαλοί τους, κοιτάζουν, ο καθένας από το δικό του επίπεδο, αυτόν που είναι λίγο πιο ψηλά, που έχει προηγηθεί στην

ανοδική πορεία για τη σοφία. Στο τέλος της κλίμακας, εκεί όπου ολοκληρώνεται η ανθρώπινη γνώση, βρίσκονται κάποιοι ελάχιστοι δάσκαλοι, ίσως και ένας μόνο κάθε φορά, που δεν έχουν σε ποιον να στραφούν, δε βλέπουν κανέναν που να μπορεί να τους διδάξει κάτι περισσότερο από όσα ήδη γνωρίζουν.

Στέκεται ακίνητος αυτός ο ένας δάσκαλος, που εκπροσωπεί όσους βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο και προβληματίζεται. Γνωρίζει διαισθητικά ότι υπάρχουν πολλά ακόμα που δεν έχει μάθει, γνωρίζει ότι όλες οι ανθρώπινες γνώσεις δεν είναι τίποτα σε σύγκριση με το άπειρο πεδίο της σοφίας του Θεού. Δέος τον πλημμυρίζει μπροστά στο μεγαλείο, το ασύλληπτο, που είναι πέρα από κάθε σκέψη και σύλληψη του συγκεκριμένου νου. Γίνεται σαν το μικρό παιδί που αντικρίζει με θαυμασμό και έκπληξη τις γνώσεις των μεγάλων. Είναι σαν να βρίσκεται στην είσοδο της πρώτης τάξης ενός καινούργιου σχολείου, μιας άλλης διάστασης, ενός άλλου συνειδησιακού πεδίου, άγνωστου, απεριγράπτου, που τον μαγνητίζει με τη δύναμή του, ενώ ταυτόχρονα δεν του δίνει καμιά συγκεκριμένη συμπαράσταση, ώστε να περάσει σε αυτό και να ενωθεί μαζί του. Καταλαβαίνει ότι για να βγει από το επίπεδο που βρίσκεται και να πάει πάνω από τις γνώσεις που κατέχει και οι οποίες του δίνουν μια αίσθηση σιγουριάς, πρέπει να το θελήσει πραγματικά με όλη την ψυχή του.

Περιμένει ο δάσκαλος διστακτικός κι αναποφάσιτος ώσπου η θέλησή του να δυναμώσει. Σιγά-σιγά η ανάγκη

του γίνεται όλο και πιο επιτακτική, ώστε τέλος αποφασίζει να κάνει μόνος του το επόμενο βήμα. Ανεβαίνει με πίστη πέρα από την κλίμακα της ανθρώπινης γνώσης και βρίσκεται αμέσως σ' ένα χώρο διαφορετικό, ένα χώρο χωρίς διαστάσεις, ένα κενό, ένα τίποτα. Ψάχνει γύρω του να βρει αυτόν που θα τον μυήσει στα νέα μυστήρια, τα μαγευτικά, αλλά οι προσπάθειές του είναι μάταιες, κανένας δε φαίνεται να τον περιμένει. Αρχίζει να κλονίζεται, χάνει την πίστη του, το δέος γίνεται απογοήτευση. Οι ανθρώπινες ανάγκες του τον παρασύρουν και σκέπτεται ότι, αν δεν πρόκειται να μάθει τίποτα, καλύτερα να γυρίσει πίσω στα γνωστά πεδία. Κοιτάζει πάλι τα επίπεδα που έχει ανέβει, τις εμπειρίες, τις σπουδές, τις γνώσεις που έχει αποκτήσει, αλλά αυτές δεν του προσφέρουν καμιά ικανοποίηση, γιατί είναι όλες ξεπερασμένες και δε θέλει να τις αναμασά. Μη ξέροντας τι να κάνει, βυθίζεται στο είναι του, στην ίδια τη συνείδησή του και ζητά την καθοδήγησή της. Όμως ούτε αυτή ανταποκρίνεται όπως άλλοτε και έτσι βρίσκεται μόνος μέσα στην απόλυτη σιγή που τον κυκλώνει.

Μπροστά στο απρόσμενο αυτό αδιέξοδο, ο άνθρωπος-δάσκαλος αποφασίζει να περιμένει κι άλλο παραμένοντας άπραγος μέσα στο ανεξήγητο κενό, που ίσως κάτι το ιδιαίτερο θέλει να τον διδάξει, κάτι που ακόμα δεν καταλαβαίνει. Σιγά-σιγά η απογοήτευσή του μειώνεται, σβήνει η επιθυμία του για γνώση, χάνεται ο εγωισμός του, χάνεται και ο ίδιος μέσα στο άγνωστο πεδίο που τον περιβάλλει. Είναι μια αίσθηση πρωτόγνωρη γι' αυτόν που πάντα κυνηγούσε

τις γνώσεις και αναζητούσε την εξέλιξη θέλοντας να κατακτήσει την απόλυτη πνευματικότητα. Η ατομική του ύπαρξη εξομοιώνεται με το κενό στο οποίο βρίσκεται, κενοποιείται και περνά σε απόλυτη ηρεμία.

Ο χρόνος και ο χώρος δεν υπάρχουν για τον δάσκαλο που σπάει τα φράγματα των αντιστάσεων κι αφήνεται στο άγνωστο, στην απεριγράπτη σοφία του Θεού. Και τότε όλα αλλάζουν και έρχεται η αποκάλυψη! Ένα ρεύμα αγάπης και δύναμης τον πλημμυρίζει, τον συγκλονίζει ολόκληρο και τον επαναφέρει σε εγρήγορση. Αμέσως στρέφει τα μάτια του προς τα κάτω και κοιτάζει τους ανθρώπους που βρίσκονται εκεί. Αυτή τη φορά όμως δεν το κάνει για να αντλήσει κάποια ικανοποίηση από τα χαμηλότερα επίπεδα, το κάνει μόνο για να δει τι μπορεί να προσφέρει, πώς να βοηθήσει και να ανταποκριθεί στις ανάγκες των άλλων. Καθώς ο ίδιος βίωσε τι σημαίνει να μη θέλει τίποτα για τον εαυτό του, μια νέα θέληση αναπήδησε από μέσα του, η θέληση να δώσει, να μεταφέρει την πληρότητά του σε όσους πασχίζουν να τη βρουν και να τους αγκαλιάσει με την ψυχή και τη διάνοιά του, μεταδίδοντάς τους το ρεύμα της αγάπης που τον διαπερνά.

Κατέρχεται την κλίμακα της εξέλιξης ο φωτισμένος δάσκαλος, να κάνει πράξη τη συνειδητοποίηση που είχε, να βοηθήσει όσους βρίσκονται στην άγνοια. Το μάθημα που πήρε είναι πολύ μεγάλο, ύψιστο, λυτρωτικό! Έμαθε πως όταν ο άνθρωπος πάψει να θέλει κάτι για τον εαυτό του, τότε λαμβάνει τα πάντα. Κι αυτά είναι η πληρότητα, η ευδαιμο-

νία, η αγάπη, είναι όμως και η ευθύνη για τους άλλους, για τις παιδικές, ανώριμες όψεις του. Γνωρίζει ότι το έργο του είναι βαρύ και δύσκολο και ότι θα βρει πολλές αντιστάσεις, ακόμα και από όσους θα του ζητούν βοήθεια. Το γνωρίζει γιατί έχει και ο ίδιος περάσει από παρόμοιες δυσκολίες, οι οποίες πηγάζουν από τις μεγάλες ανάγκες του εγώ και την καθοδική ροπή του ανθρώπου περιορίζοντας τη συνείδησή του. Όμως όπως λέει και ο Scott Peck, τίποτα δεν μπορεί να νικήσει τη θαυματουργό δύναμη της αγάπης, που είναι η ίδια η εξέλιξη, είναι η ίδια η ανθρώπινη φύση, η οποία παραμένει ανέπαφη στο βάθος του εαυτού. Η ανοδική ορμή του πνεύματος είναι πολύ πιο ισχυρή από όλες τις δυνάμεις που αντιστέκονται σ' αυτήν. Αν δε συνέβαινε έτσι, τότε η ανθρωπότητα θα είχε εξαφανισθεί προ χιλιετηρίδων. Η γνώση βουλιάζει στο ασυνείδητο, το φως κάνει τη λάμψη του, αλλά η δύναμη του ανθρώπου ξεπερνά τα εμπόδια και αναδύει το αθάνατο πνεύμα. Η θέλησή του είναι μεγάλη και μπορεί να το κάνει, όπως απέδειξε ο Ηρακλής, που κατόρθωσε το ακατόρθωτο με τους άθλους του. Αυτό μας προτρέπει να κάνουμε όλοι μαζί ο Άγγελος Σικελιανός στο έργο του «Πνευματικό Έμβλημα», όπως φαίνεται στο πιο κάτω απόσπασμα:

*Όμπρός, παιδιά, καί δέ βολεῖ
μονάχος του ν' ἀνέβει ὁ ἥλιος.
Σπρωχτε μέ γόνα καί μέ στήθος,
νά τόν βγάλουμε ἀπ' τή λάσπη·*

*σπρωχτε μέ στήθος καί μέ γόνα,
νά τόν βγάλουμε άπ' τό γαΐμα·
σπρωχτε μέ χέρια καί κεφάλια,
γιά ν' άστράψει ό ήλιος Πνέμα!*

Το πνεύμα, το καθαρό πεδίο του νου, είναι αυτό που δε χρειάζεται τίποτα, έστω κι αν ο άνθρωπος το εγκλωβίζει στις επιθυμίες και την άγνοιά του. Το πνεύμα παραμένει ο δάσκαλός του, αυτό του δίνει πάντα ό,τι του λείπει, στερώντας του ορισμένα πράγματα, αν η στέρηση είναι απαραίτητη για την εξέλιξή του. Δάσκαλος του ανθρώπου, δάσκαλος όλων των δασκάλων είναι το πνεύμα, η οντότητα, ο Θεός. Η ανθρωπότητα αποκτά γνώσεις πολλές και τις χρησιμοποιεί άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά. Δάσκαλοί της είναι εκείνοι που έχουν μάθει τα περισσότερα πράγματα και την οδηγούν ως το επίπεδο που έχουν και οι ίδιοι φτάσει. Όμως όλα τα ανθρώπινα επίπεδα παραμένουν μέσα στα όρια του εγώ, της προσωπικότητας, της περιορισμένης συνειδητότητας.

Πέρα από αυτά ο ένας και μοναδικός δάσκαλος της ανθρωπότητας ήταν, είναι και πάντα θα είναι η πνευματική της φύση, η οποία παραμένει αναλλοίωτη μέσα στους αιώνες και διδάσκει αέναα τους ανθρώπους και όλους τους δασκάλους τους. Η φύση αυτή είναι που μας συνδέει με το σύμπαν, με όλα τα όντα, με καθετί το υλικό και το άυλο και η οποία εκδηλώνεται σαν κάτι υπέροχο, ασύλληπτο, θαυματουργό.

Αναφερόμενοι στο θαύμα της ζωής, που μας αποκαλύπτεται όταν θέλουμε να το δούμε, ο Michael Stark και ο Michael Washburn λένε τα εξής: «Το αληθινό θαύμα του κόσμου υπάρχει παντού, στα ελάχιστα μέρη του σώματός μας, στις αχανείς εκτάσεις του διαστήματος και στις στενές ενδοσυνδέσεις αυτών και όλων των πραγμάτων... Είμαστε μέρος ενός θαυμάσια ισορροπημένου οικοσυστήματος, όπου η ενδοεξάρτηση συμβαδίζει με την εξατομίκευση. Είμαστε όλοι άτομα, αλλά συνάμα και μέρη ενός μεγαλύτερου συνόλου, ενωμένοι σε κάτι απέραντο και όμορφο που ξεπερνά κάθε περιγραφή. Η αντίληψη του θαυματουργικού είναι η υποκειμενική ουσία της αυτοσυναίσθησης, η ρίζα από την οποία βλασταίνουν τα ανώτατα χαρακτηριστικά και βιώματα του ανθρώπου».

Η γνώση του εαυτού είναι η βάση για όλες τις άλλες γνώσεις, για τη γνώση του σύμπαντος. Είναι η βάση για την ένωση με την οντολογική φύση, με το απόλυτο. Αν θέλουμε τα παιδιά μας και τα παιδιά των παιδιών μας να βαδίζουν σταθερά για την ουσιαστική γνώση, πρέπει να αρχίσουμε να εργαζόμαστε γι' αυτό. Δεν αρκεί να ευχόμαστε να γίνει κάποτε, ούτε αρκεί να εναποθέτουμε όλη την ευθύνη στους εκπαιδευτικούς, το έργο είναι πανανθρώπινο και αφορά όλους εμάς, καθώς και αυτούς που θα πάρουν τη θέση μας στο μέλλον.

Για να βιώσουμε το θαύμα του σύμπαντος, πρέπει να σπάσουμε τα δεσμά μας και να αφεθούμε χωρίς αντιστάσεις στο ρεύμα της ζωής. Ίσως το έργο που απλώνεται μπρο-

στά μας να μας φοβίζει με το εύρος του. Ίσως να νιώθουμε μικροί και ασήμαντοι, καθώς διαπιστώνουμε ότι ο εαυτός μας δεν είναι ούτε ένας κόκκος άμμου μέσα στον άπειρο εαυτό. Αυτό είναι αλήθεια, αν σκεφτούμε πόσο σύντομη είναι η ζωή και πόσο μικρό είναι το ανθρώπινο ον σε σύγκριση με τη γη, με το ηλιακό σύστημα, με το σύμπαν. Ο Δάσκαλος λέει ότι όχι μόνον ο άνθρωπος, αλλά και ολόκληρος ο κόσμος είναι απειροελάχιστος μέσα στην απεραντοσύνη του Θεού. Το νόημα αυτό το δίνει πολύ παραστατικά σ' ένα τετράστιχο:

*Το σύμπαν είναι μια κουκκίδα
σε μια ιδέα του Θεού,
μία μονάχα ηλιαχτίδα
στ' άπειρο φως του Θείου Νου.*

Μέσα σε τέτοιο εύρος, όπου το σύμπαν ολόκληρο δεν είναι παρά μια κουκκίδα, τι μπορεί να είναι ο εφήμερος άνθρωπος; Τι μπορεί να προσφέρει, αφού η παρουσία του είναι σχεδόν ανύπαρκτη σε έναν κόσμο, που ενώ για μας μοιάζει απέραντος, για το Θεό δεν είναι παρά μια στιγμιαία λάμψη, μια αστραπή; Αυτές οι σκέψεις φέρνουν ακόμα μεγαλύτερο προβληματισμό για τις ανθρώπινες δυνάμεις και δυνατότητες. Όμως υπάρχει και μια άλλη θέση, μια διαφορετική αντιμετώπιση της πραγματικότητας, η οποία οδηγεί στην αποκάλυψη του μεγαλείου του ανθρώπου και διαλύει την αίσθηση της ασημαντότητάς του.

Δεν είμαστε μόνο σώματα που πεθαίνουν και πνεύματα που ακολουθούν την ατομική τους πορεία. Ανήκουμε στο ένα πανσυμπαντικό σώμα που συνεχώς αλλάζει μορφές και υπάρχουμε μέσα στο απέραντο πνευματικό πεδίο του όλου. Το μικρό μας είναι αποτελεί μέρος του μεγάλου, η σύντομη ζωή μας είναι μέρος της αιωνιότητας, οι λίγοι αποτελούν τμήμα του συνόλου και οτιδήποτε συμβαίνει στον έναν επηρεάζει τους πολλούς. Είμαστε μια σταγόνα της ουσίας και η ουσία είναι όμοια παντού· δε διαφοροποιείται από το μικρό στο μεγάλο, δε διαχωρίζει το αιώνιο από το εφήμερο, το θάνατο από τη ζωή. Είναι αθάνατη και βρίσκεται σε κάθε ουράνιο σώμα, σε κάθε ον και φυσικά σε κάθε άνθρωπο, ο οποίος συνειδητοποιώντας ποιος πραγματικά είναι, αντιλαμβάνεται ότι η δύναμή του είναι άπειρη, γιατί κρύβει μέσα του τη θεϊκή φύση. Σ' αυτή τη συνειδητοποίηση αναφέρεται ο Δάσκαλος, μια συνειδητοποίηση που φέρνει την αποκάλυψη και τη λύτρωση από τις αμφιβολίες και τις αδυναμίες. Στο ποίημα που ακολουθεί μάς μεταφέρει το μήνυμα για την πίστη στον εαυτό μας, για την αναλλοίωτη πηγή της ζωής που αναβλύζει ασταμάτητα από το είναι μας και μας δίνει τη δύναμη να αναλάβουμε το έργο μας χωρίς αναστολές. Ο Δάσκαλος λέει:

*Σαν έρθουν οι πλανήτες στην αυλή σου
να σε ρωτήσουν για των ήλιων την πηγή,
πες τους πως είν' η ίδια η ψυχή σου,
ψυχή των άπειρων ψυχών, πυρών πηγή.*